

Jaka Lah, Nataša Tič Ralijan

Esad Babačić

Rusi nikoli ne bežijo

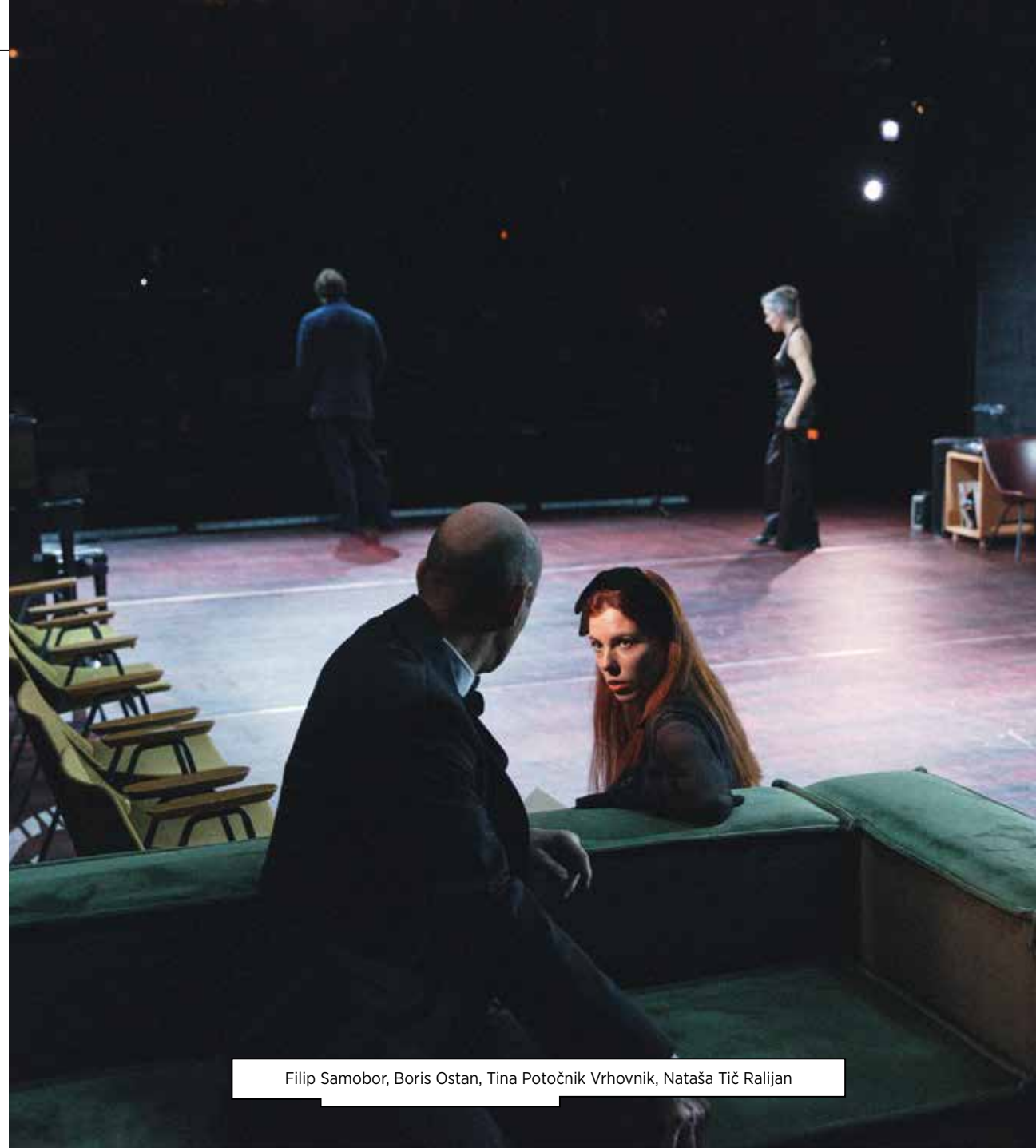
Moje življenje je polno ironije, ne, namenoma ne bom trdil, da usodne ironije, čeprav se tudi ob takšni trditvi ne bi prav nič zmotil. Ironija je igra, ki se je nikdar zares ne navadiš; starejši ko si, težje ti gre od rok. Ali pa lažje, kakor se vzame. In kako za vraga, da se je ne moremo naveličati? Ironija žge po nas, mi pa se smejimo z njo, kot kakšen stari Karamazov. Ja, včasih tudi cinično, a vseeno. Dokler je smeha, toliko časa nam ne more nič. Kljubujemo in se bratimo, pijani od usode. Ta zanesenjaški smeh, koliko nas je že koštal. Bolje, da ne veš!

Vedno sem se uдинjal ruskim dušam, ki so se s takšno silno vneto predajale lastni nesreči in iz nje kovale krepostne učinkovine. *Rusi nikoli ne bežijo, predaleč je.* Popolna ironija, kajpak. V Rusiji je na neki čuden način vse blizu, ali še bolje, vsi so si blizu, ker ne morejo zbežati. Če pa že zbežijo, jih mati Rusija tako silovito povleče nazaj, da se vrnejo še bolj osramočeni, kot so bili takrat, ko so odšli. Zato je še toliko pomembnejše prvo okno in prva češnja, ki jo moraš posekati, da greš naprej. Kam naprej? Tega pravzaprav ne ve nihče. Danes, v tem oklepu kužnosti, smo na neki način vsi ujetniki te pesmi; vse nam je predaleč, blizu pa smo težko, vse težje. In tisti, ki so imeli pred tem izhode, male rešitve, svoje počitniške hišice, ki so bile nekoč češnje otroštva, se s tem oklepom še veliko težje spopadajo. Ironija je ta, da je veliko tistega, kar smo v časih Čehova še lahko imenovali sentiment, ne da bi se ob tem vsaj malo gnusili sami sebi, v naši mali Rusiji povezano s počitniškimi hišicami, do katerih v teh hudih časih vsemogočih zapor in omejitev ni moč po volji dostopati. Kar pomeni, da ne moremo bežati. In glej ga zlomka: kar naenkrat smo vsi enaki, tisti, ki imajo kam, in oni, ki nimajo kam; kar naenkrat moramo gledati skozi eno okno in deliti eno hrepenenje, se boriti z eno ironijo. Maske so skrile tako tiste, ki bi radi pokazali svoje obraze, kot one druge, ki ne želijo, da bi bili videni. Tisti, ki so nosili maske že prej, se borijo proti novim maskam, ker pokrivajo njihove stare dobre maske, ki so jih ponosno kazali vsem naokrog. Naenkrat so postali nevidni in nepomembni, kot vsi tisti, ki so jih prej gledali zviška. Svojo publiko torej, ki ima zdaj tudi maske. Edini teater je teater absurda, v njem pa smo vsi tako igralci kot gledalci. Stiskamo se na odru, brez znanih omejitev in zastranitvev. *Bližina je najbolj zanesljiv*

prepad, pravi še en verz, ki se poigrava z našo usodo, našim tihim sklanjanjem v tukaj in zdaj. In kaj nam ostane? Lepa, čista duša! Ah, to je ta ironija, skoraj že cinizem, tako zelo prisoten v ruski literaturi, posmeh nam samim, ki bi nenehno bežali stran od vrta, ki ga nosimo v sebi, a ga žal ne moremo več videti. To je prekletstvo tega imetja, ki vnaša v naša življenja nemir in razdor. Ko dobiš vse, izgubiš sebe in potem le še čakaš, da mine. In zdaj bomo vsi okuženi, končno bomo sestre in bratje po krvi, vsi bomo imeli, tudi tisti, ki nimajo, in vsi bomo cepljeni z eno veliko zvestobo, za katero prej nismo hoteli slišati. *Zvestoba je najbolj zanesljiv spopad*. Ja, tudi tako bi lahko pisalo. Samo zvesti lahko vedno znova rabutajo s sosedove češnje. In jim ni treba bežati. Čeprav ni v njihovi lasti. Zdaj bo za vse dovolj, zdaj, ko so počitniške hišice na naši mali zemlji in v njih ni več počitka, samo boj za preživetje. Kdor nima ponosa od prej, ga sploh nima, tako je bilo in bo vedno. Ampak zdaj, v tem oklepu, je to še toliko bolj jasno in boleče, predvsem za tiste, ki so do ponosa prihajali preveč zlahka, kar tako, na lepe oči, prek prednikov, ki so sekali češnje in gradili počitniške hišice v tuji deželi, ker niso imeli ponosa in srca na pravem mestu. S tem ponosom so tudi temu primerno ravnali. Tako kot s svojimi podložniki, neiznajdljivimi in nesrečnimi lakaji. Izkoriščevalska zalega vedno najde pot do dobička; takšni so zakoni trga in kapitala, ki se nabira v korektnosti naivnih, tistih, s svojimi češnjami v žepih, slepih popotnikih sentimenta, za katerim nihče več ne joče, ker ga ni moč prodati drugje kot v teatru. Zato je morda zdaj, ko smo vsi vsaj malo Rusi, ker je vse predaleč, pravi trenutek, da se zbudimo iz otroških sanj in znova odkrijemo našo domačo grudo, ki smo jo tako poceni prodajali zadnjih nekaj desetletij, zato da bi občutili malo tistega zraka, srednjeevropskega kozmopolitskega zvarka, zaradi katerega se vsakdo lahko razglasi za razumniško inteligenco, tako kot se lahko vsakdo predstavi za prijatelja, čeprav mu je ta beseda vsaj tako tuja, kot mu je tuje mesto, v katerem se je po nesreči rodil.

Kam sem želel z vsemi temi besedami, morda v Pariz, ne, v Pariz ne morem, tudi v Savudrijo ne, še do meje ne smem, katere meje, tiste, kjer se prične barje, naše edino morje, ki ga ta trenutek lahko obiščemo, vsaj za trenutek, če seveda tvegamo, naše presušeno in orošeno morje, ki nas obkroža, kot večna ruska stepa, ki je začetek in konec bežanja. Vsak otrok ima svoje okno, skozi katero gleda spomin, ki ne bo nikdar umrl. Vsaj še toliko časa ne, dokler bo otrok še otrok. Do kdaj bo to, odločamo sami.

Moje prvo okno, ki je gledalo na Poljane, takrat še ljubljansko predmestje, je bilo tisto, ki sta si ga v Cukrarni delila Kette in Murn, slavna dvojčka moderne, zvesta pesniška prijatelja, ki sta gledala ven skozi ozko lino in videla vse, prav vse. Česar pa nista videla, sta napisala ali prebrala. Takrat tam spodaj, pod nekdanjo tovarno, na današnji Živinozdravski ulici, še ni bilo barak, tako kot ni bilo ulice, šele potem, ko so se doselili delavci z juga, so bile zgrajene in v njih je bilo moje drugo okno, skozi katero sem gledal na odpad in v zvitkih zarjavele bodeče žice zaplezani beli slak, edini cvet, ki me je spomnil na češnje. Potem smo se iz barake preselili v klet, na Streliško ulico, še vedno na Poljanah. In tam je bilo moje tretje okno, s katerega sem videl le še dokolenke in kolesa hitrih vozičkov, za katerimi so tekli prihodnosti željni garači za skupno stvar. Čez cesto so bile hiše, ob njih češnje in tudi kakšna

Filip Samobor, Boris Ostan, Tina Potočnik Vrhovnik, Nataša Tič Ralijan

višnja, ki mi je bila bolj všeč, ker je imela nekaj tiste grenkobe, s katero smo se morali nekateri otroci spopasti prej, kot je bilo priporočljivo. Ko smo se igrali nemce in partizane, so me vedno ustrelili, ker sem bil predolgo na drevesu in pozabil, da sem nemec. Ko sem dopolnil osemnajst, smo se iz kleti preselili v četrto nadstropje bloka, na Potrčevi 6; kjer smo imeli tudi balkon, z njega pa pogled na košarkarsko igrišče in pravi mali vodmatski vrt, za katerega smo se borili, ko so nam ga hoteli vzeti vojni invalidi, priljubljene mehke cure, kot smo jim ljubkovalno pravili. Tudi v tem vrtu, ki je bil v resnici park, zgrajen z udarniškim delom mladih in starih Vodmatčanov, je bila češnja, na kateri je bilo vedno dovolj prostora za vse. Tik pred vrtom je bilo košarkarsko igrišče za otroke, edino takšno v Ljubljani, na njem je bilo vse dni polno otrok, ki so metali na mini koše, medtem ko so jih njihovi starši opazovali iz parka. Vse to sem lahko gledal z okna, ki me je povezovalo s svetom in ljudmi. Tisto, kar ni uspelo mehkim curam takrat, je njihovim trdim naslednikom čez slaba tri desetletja, ko so na tem istem igrišču zarisali črte za parkirišča. Namesto otrok so danes parkirana vozila. Medtem so se staroselci, ki jim je bilo mar za domači vrt, razselili ali pomrli, tako da ni nikogar več, ki bi se uprl tihemu risanju črt. Mnogi so odšli v svoje počitniške hišice ali se preselili v druge občine, kot bi se preselili na drugi konec stepe, tja nekam pod Kavkaz. Tudi sam sem od takrat zamenjal veliko oken, skozi katera sem iskal tisti prvi prizor, domačo češnjo, ki je vedno pripadala nekomu drugemu. Kako so pripadniki nižjega sloja odgovarjali na najbolj preprosto vprašanje: *Kako si? – Tako, kot drugi hočejo!* Ja, samo da nikoli ni bilo jasno, kaj je to, kar drugi res hočejo od nas. Kaj pa, če nič nočejo? Ker če nimaš vrta s češnjami, nikogar ne zanimaš in posledično nimaš nobenih težav. Imajo jih samo tisti, ki imajo češnje in zemljo, na kateri rastejo. Zato morda res ni slabo vse izgubiti in začeti znova, vsaj enkrat, dokler je še čas in so drevesa še gola.

Gregor Gruden, Uroš Smolej, Nataša Tič Ralijan